

ĐẨY MẠNH HOẠT ĐỘNG THÔNG TIN KHOA HỌC THỐNG KÊ

PHỤC VỤ THIẾT THỰC CHO CÔNG TÁC NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CỦA NGÀNH

Phạm Sơn
Giám đốc - Trung tâm TTKHTK

1. Ngày 21 tháng 10 năm 2002 Thủ tướng Chính phủ đã ra quyết định số 141/2002/QĐ-TTg phê duyệt định hướng phát triển thống kê Việt Nam đến năm 2010 với mục tiêu đưa thống kê Việt Nam đạt trình độ tiên tiến của các nước trong khu vực và phù hợp với thông lệ quốc tế, góp phần tích cực vào việc thực hiện lộ trình hội nhập kinh tế quốc tế của thế giới.

Để thực được mục tiêu trên đây bản đề án cũng đề ra 3 định hướng phát triển thống kê nước ta đến năm 2010 gồm:

- Hoàn thiện và chuẩn hoá các sản phẩm thống kê về thời gian, nội dung, hình thức và quy trình biên soạn;

- Cải tiến và hoàn thiện phương pháp thống kê theo hướng ứng dụng phương pháp thống kê hiện đại, phù hợp với các

tiêu chuẩn, thông kê quốc tế và thực tiễn Việt Nam;

- Hoàn thiện hệ thống thu thập số liệu thống kê.

Những nội dung trên đây đã và đang đặt ra trước ngành Thống kê nhiều vấn đề về lý luận và thực tiễn cần giải quyết, đòi hỏi sự nỗ lực phấn đấu chung của toàn ngành, trong đó có vai trò của công tác nghiên cứu khoa học nhằm sớm đưa các thành tựu của thống kê thế giới và khu vực vào ứng dụng trong thực tiễn công tác thống kê nước ta. Điều đó cũng đặt ra cho công tác thông tin khoa học thống kê là một nhiệm vụ hết sức nặng nề là phải thu thập xử lý và phổ biến dưới nhiều hình thức khác nhau lý luận và thực tiễn hoạt động thống kê của các nước trong khu vực và thế giới.

Cũng cần lưu ý rằng, từ ngày thành lập Viện Khoa học Thống kê (năm 1976) đến nay, ngành Thống kê nước ta đã tiến hành triển khai nhiều đề tài nghiên cứu khoa học ở cả 3 cấp: cấp Nhà nước, cấp Tổng cục và cấp cơ sở. Trừ 4 đề tài cấp Nhà nước "Từng bước hoàn thiện và hiện đại hoá hệ thống thông tin thống kê Nhà nước đến năm 2000"; "Phân tích và dự báo mức sống các tầng lớp dân cư đến năm 2000"; "Tin học hoá phân hệ thông tin thống kê công nghiệp" và "Nghiên cứu các cơ sở lý luận và thực tiễn để hoàn thiện hệ thống hạch toán thống kê nước ta phù hợp với điều kiện mới" và một số đề tài cấp Tổng cục do Viện Khoa học Thống kê chủ trì có chú ý đánh giá khá đầy đủ tình hình nghiên cứu trong và ngoài nước, còn đại bộ phận các đề tài khác nội dung nghiên cứu này được đề cập chưa được nhiều. Mà một trong các nguyên nhân cơ bản là chúng ta làm chưa tốt công tác thông tin tư liệu phục vụ cho việc triển khai

các đề tài khoa học, nhất là các đề tài mang tính chất đón đầu định hướng và nghiên cứu ứng dụng các thành tựu thống kê tiên tiến trên thế giới vào thực tiễn công tác thống kê nước ta.

2. Nghiên cứu khoa học thống kê nước ta chủ yếu là nghiên cứu ứng dụng theo hướng cải tiến và hoàn thiện dần các vấn đề lý luận và phương pháp luận thống kê. Để kế thừa và phát triển các kết quả nghiên cứu của nhiều thế hệ nhằm giảm thiểu công sức "khai hoang" của các thế hệ đi sau, một vấn đề hết sức quan trọng là phải sưu tầm hệ thống hoá các kết quả nghiên cứu và xuất bản dưới dạng các tập kỷ yếu kết quả nghiên cứu hàng năm. Vấn đề này chúng ta đã nhiều lần đề cập song cho đến nay, Viện Khoa học Thống kê mới ra được một số tập kỷ yếu các báo cáo khoa học trong các Hội nghị khoa học thống kê và lập danh sách các đề tài nghiên cứu khoa học hoàn thành từ năm 1986 lại đây. Còn việc biên tập, in ấn và xây dựng lại các cơ sở dữ liệu về các kết quả nghiên cứu chưa được làm. Vì vậy, trong năm 2003 Trung tâm Thông tin Khoa học Thống kê cần phối hợp với phòng Quản lý khoa học và chủ nhiệm các đề tài tiến hành biên tập và in ấn kết quả các đề tài hoàn thành trong năm 2002 và một số năm trước đó để cung cấp tư liệu cho các cán bộ nghiên cứu trong và ngoài ngành.

3. Bất kỳ ngành khoa học nào kể cả tự nhiên và khoa học xã hội, nhất là những ngành có liên quan đến hoạt động trên diện rộng như thống kê, một định hướng nghiên cứu khoa học hết sức cần thiết là "Tổng kết đúc rút kinh nghiệm về các mặt, nhất là mặt phương pháp luận". Thống kê nước ta trong từng giai đoạn khác nhau đã nghiên cứu và ban hành nhiều loại chế độ báo cáo và điều tra; định kỳ 10 năm làm

tổng điều tra dân số, 5 năm làm tổng điều tra các cơ sở kinh tế, hành chính sự nghiệp, Tổng điều tra nông nghiệp, nông thôn,... nhưng cho đến nay, ngoại trừ các cuộc Tổng điều tra dân số với sự hỗ trợ kỹ thuật của UNFPA có tiến hành tổng kết đúc rút kinh nghiệm và những báo cáo này hết sức bổ ích cho những lần tổng điều tra tiếp theo, còn đại bộ phận các cuộc tổng điều tra khác, cũng như chế độ báo cáo thống kê định kỳ chưa có những nghiên cứu tổng kết một cách toàn diện làm cơ sở cho việc đề xuất phương hướng cải tiến hoặc hoàn thiện. Cũng cần lưu ý rằng, trong các đề tài nghiên cứu có đề cập đến đánh giá thực trạng, nhưng qua nghiên cứu báo cáo kết quả của các đề tài đã hoàn thành của ngành Thống kê thấy nổi bật nét chung là hầu như mới đánh giá theo kiểu định tính, thiếu những đánh giá định lượng theo các phương pháp khoa học mà lý do cơ bản là chúng ta thiếu các nguồn thông tin tư liệu.

Để khắc phục tình trạng trên, trong những năm gần đây Trung tâm Thông tin Khoa học Thống kê hàng năm dành ra 1 - 2 số chuyên san để các cán bộ làm công tác thống kê địa phương trao đổi thảo luận các vấn đề nghiệp vụ bức xúc cần

tháo gỡ. Tuy nhiên, cách làm trên chỉ là giải pháp "tình thế", còn về lâu về dài cần phải có hình thức phù hợp và hiệu quả hơn. Chẳng hạn, trong dự toán kinh phí các cuộc điều tra và khi phí nghiệp vụ hàng năm phải dành ra một số kinh phí thoả đáng để tiến hành các nghiên cứu tổng kết vấn đề. Và điều đó đặt ra cho công tác thông tin một nhiệm vụ phải thu thập hệ thống hoá đầy đủ các tài liệu nghiệp vụ của ngành phục vụ cho các đề tài nghiên cứu.

4. Bước sang thiên niên kỷ mới, với sự bùng nổ của công nghệ thông tin và thời đại kinh tế tri thức. Điều đó đòi hỏi các cán bộ làm công tác thông tin khoa học phải nỗ lực hơn nữa khai thác xử lý nhiều nguồn thông tin, nhất là các thông tin trên các mạng, góp phần phục vụ tốt cho công tác nghiên cứu khoa học nói riêng và công tác thống kê nói chung.

Hy vọng rằng, với sự nỗ lực phấn đấu của các cán bộ làm công tác thông tin, đội ngũ cộng tác viên trong và ngoài ngành và sự quan tâm của lãnh đạo Tổng cục các hoạt động thông tin khoa học sẽ được tăng cường và đẩy mạnh hơn, góp phần thực hiện thắng lợi định hướng phát triển thống kê nước ta đến năm 2010. ■